

PODSTAWY ZARZĄDZANIA dr Mariusz Maciejczak

MOTYWACJA I MOTYWOWANIE

www.maciejczak.pl

BIZNES A LUDZIE

Najistotniejszym zasobem jakim dysponuje każda organizacja jest człowiek. Dlatego też prawidłowe rozwiązywanie problemów natury społecznej jest jednym z głównych determinantów powodzenia firmy.

Realizacja celów przyjętych przez organizację wymaga skutecznego oddziaływania na ludzi. Oddziaływanie to ma skłaniać się do skupienia energii na przedsięwzięciach, które warunkują realizację założonych celów, a co za tym idzie umożliwiają spełnienie misji organizacji.

ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI W BIZNESIE

W literaturze przedmiotu wymienia się z reguły trzy zasadnicze formy oddziaływania na ludzi :

- ◆ **oddziaływanie informacyjne** – polegające na przekazywaniu wiadomości, w formie wyjaśnień, tłumaczeń, wykładów i szkoleń, dzięki którym kształtuje się światopogląd jednostki,
- ◆ **oddziaływanie dyrektywne** – charakteryzujące się wskazywaniem pracownikowi celów działania i nakłanianiem go do ich realizacji poprzez nakazy, zakazy, apele, instrukcje, zarządzenia itp.,
- ◆ **oddziaływanie motywujące** – tworzenie warunków, dzięki którym podjęcie określonych czynności przez pracownika, staje się dla niego atrakcyjne bądź z powodu, że niesie to ze sobą określone korzyści, bądź też pozwala uniknąć określonych strat.

Ogólne ramy powyższego podziału weryfikuje praktyka. Wtedy bowiem mamy do czynienia z kompozycją powyższych form oddziaływania.

MOTYWACJA CZŁOWIEKA

Słowo motywacja pochodzi od łacińskiego słowa *movere* i oznacza „ruszać się”. Motywacja, to suma wszystkiego, co popycha człowieka do działania.

Motywacja to zespół czynników natury psychicznej lub fizjologicznej uruchamiający i organizujący zachowanie się człowieka, skierowane na osiągnięcie określonego celu. Jest to proces regulacyjny, który steruje zachowaniem tak, aby doprowadziło ono do określonego efektu. Wzbudzając energię do działania i ukierunkowując je na cel, motywacja organizuje pojedyncze reakcje w zintegrowany wzorzec i podtrzymuje aktywność, dopóki nie zostaną zmienione warunki, które ją zapoczątkowały.

Najczęściej motywację określa się takimi terminami, jak: wewnętrzny nacisk, chęć, popęd, pragnienie, impuls.

W warunkach firmy motywacja jest to stan gotowości pracownika do działania, do realizowania zadań.

MOTYWACJA SPOŁECZNA

Facylitacja społeczna to proces polegający na tym, że obecność innych ludzi zwiększa mobilizację organizmu wskutek silnego pobudzenia fizjologicznego. W obecności innych ludzi następuje poprawa skuteczności wykonywania zadań prostych i typowych, ale pogarsza się wykonywanie zadań trudnych.

Próżniactwo społeczne zwane również efektem Ringelmann'a polega na tym, że kiedy pracujemy razem z innymi ludźmi może dojść do obniżenia jakości wykonywanych zadań w wyniku np. braku poczucia indywidualnej odpowiedzialności za efekt, braku możliwości oszacowania wkładu indywidualnego w wynik, itp.

SIŁA I NATĘŻENIE MOTYWACJI

Siła motywacji zależy od spostrzeganej atrakcyjności celu oraz subiektywnego przekonania o możliwości jego osiągnięcia.

W procesie motywacji dochodzi do integracji procesów myślowych, fizjologicznych i psychologicznych jednostki, które decydują o natężeniu motywacji.

Natężenie motywacji jest funkcją zmiennych:

- **Siły motywacji**- jako zdolności do wyłączenia konkurencyjnych celów i stopnia kontrolowania danym motywem własnych działań. Można więc ją mierzyć stopniem w jakim kontroluje ona zachowanie się lub zdolnością do przeciwstawiania się pokusom, zmęczeniu, groźbie itp.
- **Wielkości motywacji**- mierzonej rozmiarem wyniku potrzebnym do tego, aby wartość osiągnięta była wyższa od oczekiwanej (własność od której zależy wielkość wyniku);
- **Intensywności motywacji**- określanej ilością energii poświęconej dla osiągnięcia danego wyniku i związanym z tym podnieceniem lub poziomem mobilizacji organizmu. (własność, od której zależy poziom mobilizacji organizmu).

ZAANGAŻOWANIE W AKTYWNOŚĆ

Motywacja wewnętrzna – angażowanie się w jakieś działanie przede wszystkim dlatego, że sprawia ono przyjemność/wzbudza zainteresowanie.

Motywacja zewnętrzna – angażowanie się w jakieś działanie przede wszystkim wskutek nacisków otoczenia lub dla zewnętrznych korzyści (awansu, pieniędzy, sławy, chęci dorównania innym, itp.)

I prawo Yerkesa-Dodsona podkreśla, że najlepszy jest średni poziom natężenia motywacji, przy zbyt niskim nie zabieramy się do pracy, a przy zbyt wysokim paraliżuje nasze działanie wysokie napięcie emocjonalne.

II prawo Yerkesa-Dodsona mówi, że w zadaniach trudnych optymalny poziom wykonania uzyska się przy średnio-niższej motywacji, a w zadaniach łatwych przy średnio-wyższej.

Schemat motywacyjny

MOTYWACJA A MOTYWOWANIE

Motywowacja – to zestaw sił, które powodują, że ludzie zachowują się w określony sposób.

Motywowanie - to wpływanie kierowników na zachowania ludzi tak, aby realizowali oni cele firmy i byli do tego przekonani.

MOTYWOWANIE

Motywowanie to proces świadomego i celowego oddziaływania na motywowanie ludzi, przez stwarzanie środków i możliwości realizacji ich potrzeb i wartości dla osiągnięcia celów organizacji.

W procesie motywowania można ogólnie wyróżnić trzy rodzaje środków:

- **środki przymusu:** podporządkowanie zachowań motywowanego interesom i woli motywującego bez względu na interesy i oczekiwania tego pierwszego.
- **środki zachęty:** obejmują określoną nagrodę w zamian za oczekiwane zachowanie się motywowanego.
- **środki perswazji:** ingerują w sferę emocjonalną lub racjonalną człowieka i stwarzają sytuację, w której motywujący i motywowany osiągają integrację celu.

SYSTEM MOTYWACYJNY

Rzadko w procesie motywowania wykorzystuje się pojedynczy motywator. Zwykle opracowuje się całe systemy motywacyjne.

System motywacyjny to zespół wzajemnie powiązanych motywatorów, które mają zachęcić pracowników do pełnego zaangażowania się w pracę i obowiązki służbowe oraz dążenia do jak najlepszego wykorzystania swoich kwalifikacji, umiejętności i uzdolnień dla realizacji celów organizacji.

MOTYWACJA W KONTEKŚCIE PRACY

Motywacja w kontekście pracy jest rozumiana, jako czynniki związane ze środowiskiem pracy oraz właściwościami indywidualnymi, które wyjaśniają, dlaczego ludzie zachowują się tak, jak się zachowują w pracy.

Motywowanie ludzi do wydajnej pracy, zwiększenie satysfakcji z pracy i zaangażowania są najważniejszymi problemami, które muszą dziś rozwiązać organizacje. Proces świadomego kierowania motywacją wymaga od przełożonych kompetencji pozwalających na zrozumienie, wyjaśnienie, przewidywanie oraz kierowanie zachowaniem pracowników.

PODSTAWOWE TEORIE MOTYWACJI

1. Podejście tradycyjne *F.W. Taylor*

*Kierownictwo ma większą wiedzę na temat pracy niż pracownicy,
Praca jest z założenia nieprzyjemna,
Dochód jest ważniejszy od charakteru pracy,
Wynagrodzenie jest głównym czynnikiem motywacyjnym,
Ludzie podejmą się każdej pracy jeżeli będą właściwie opłacani.*

2. Podejście od strony stosunków międzyludzkich *E. Mayo*

*Pracownik ma potrzebę bycia użytecznym i ważnym dla firmy,
Potrzeby społeczne są ważniejsze dla motywacji niż pieniądze,
Aby pracownicy czuli się ważni potrzebują pewnej samodzielności,
Pracownik powinien mieć poczucie współuczestnictwa w podejmowaniu decyzji*

3. Podejście od strony zasobów ludzkich

*Pracownik powinien mieć nie tylko poczucie, ale faktycznie uczestniczyć w podejmowaniu decyzji,
Ludzie mają potrzebę prawdziwego współuczestnictwa,
Zadaniem kierownictwa jest tworzenie środowiska, które pozwala w pełni wykorzystać zasoby ludzkie,
Zakłada powoływanie zespołów i grup roboczych do rozwiązywania określonych problemów.*

PODSTAWOWE TEORIE MOTYWACJI

4. Podejście od strony treści

Teoria potrzeb A. Masłowa

*Ludzie dążą do zaspokojenia następujących kolejnych potrzeb:
Fizjologicznych, bezpieczeństwa, przynależności, szacunku i samorealizacji*

Teoria ERG (existence, relationship, growth)

*Czynniki motywujące mogą działać jednocześnie
Niezaspokojenie potrzeb powoduje frustracje-regresje – „cofnięcie się” do potrzeby niższego rzędu*

Teoria F. Herzberga – dwuczynnikowa

Na zadowolenie i niezadowolenie wpływają dwa niezależne zestawy czynników,

Czynniki higieny psychicznej – niezadowolenie/brak niezadowolenia

Czynniki motywacji – brak zadowolenia/ zadowolenie

Teoria XiY D. McGregora

Teoria X - Ludzie są z zasady leniwi i nie cierpią pracy, są tępi i naiwni, egocentryczni i unikają odpowiedzialności: "To nie mój interes", poddają się autorytetom, chcą być kierowani: „Święty spokój”, z natury wykazują opór wobec zmiany.

Teoria Y - Ludzie odczuwają potrzebę pracy i odpowiedzialności, są zdolni i twórczy, pragną dobrze wykonywać pracę i chcą być lojalni, chcą mieć swój głos przy podejmowaniu decyzji, potrzebują nowych wyzwań i chcą się uczyć.

PODSTAWOWE TEORIE MOTYWACJI

5. Podejście od strony procesu

Teoria oczekiwań V. Vroom

MOTYWACJA ZALEŻY OD SIŁY PRAGNIENIA I OCZEKIWANEGO PRAWDOPODOBIENSTWA JEGO ZASPOKOJENIA.

Oczekiwane relacje wysiłku do osiągnięć

Oczekiwana relacja osiągnięć do wyników

Wyniki – następstwa zachowań w układzie organizacyjnym – nagrody

Wartościowość – siła z jaką jednostka pragnie konkretnego wyniku, atrakcyjność wyniku dla jednostki.

Teoria sprawiedliwości S.J. Adams

Wyniki (ja)

Nakłady (ja)

=

Wyniki (inni)

Nakłady (inni)

PODSTAWOWE TEORIE MOTYWACJI

6. Podejście oparte na koncepcji wzmocnienia

B.F. Skinner

Zachowanie z którym wiążą się nagrody jest powtarzane

Powtarzanie zachowanie pociągającego za sobą karę jest mniej prawdopodobne.

Wzmocnienie pozytywne

Unikanie

Kara

Eliminacja

7. Nowe podejścia do motywowania

Japońska filozofia zarządzania - William Ouchi

Rozwinięcie teorii Mc Gregora

Teoria Z -> postawa i odpowiedzialność pracowników

oparta na:

zaufaniu, swobodzie pracowników, założeniu silnej lojalności, pracy zespołowej.

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY MOTYWOWANIA

- § stosować więcej nagród niż kar
- § stosować więcej pochwał niż nagan
- § chwalić i ganić możliwie natychmiast po wykonaniu danej czynności
- § dostarczać rzetelnej (tj. niezafałszowanej) informacji zwrotnej na temat pracy członków zespołu. czynić to asertywnie: krótko, jasno, dobitnie, bez usprawiedliwiania się i bez poszukiwania wyjaśnień
- § krytykować, lecz nie lekceważyć (krytyka powinna być wyłącznie konstruktywna)
- § zlecać zadania i formułować cele zawsze nieco przekraczające poziom możliwości poszczególnych członków zespołu
- § unikać nadmiernego kontrolowania wszystkich działań członków zespołu, jednak określić wyraźne granice ich swobody decyzyjnej, pozwolić na samokontrolę i samodzielność
- § konsekwentnie kontrolować skuteczność wykonania założonych zadań i stopień realizacji sformułowanych celów
- § wprowadzać (obok elementów współpracy) elementy rywalizacji

INFORMACJA w MOTYWOWANIU

Jednym z warunków skuteczności oddziaływań motywacyjnych jest informacja.

Stan gotowości człowieka do podjęcia określonego działania zależy nie tylko od tego, jaką potrzebę odczuwa w danej chwili, ale także od tego, jak postrzega i ocenia on siebie oraz swoją obecną i przyszłą sytuację. Każdy człowiek ocenę tę opiera na własnym doświadczeniu, intuicji, a także docierających z zewnątrz informacji. Organizacja musi więc dostarczyć pracownikowi informacji umożliwiających tę ocenę, ale w takiej formie i postaci, aby jednocześnie wykorzystać je w procesie motywowania.